

سرشناسه:	فتحعلی خانی، محمد، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور:	فلسفه اخلاق / محمد فتحعلی خانی.
مشخصات نشر:	قم : مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۲.
فروست:	مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ؛ آ-ج-۱-۱۴۵-۱۳۹۲.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۸۰۳-۱
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	چاپ قبلی: مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۷۷.
موضوع:	اخلاق -- فلسفه
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
رده بندی کنگره:	۱۱۰۲ الف ۳۷/ب BJ
رده بندی دیوبی:	۱۷۰
شماره کتابشناسی ملی:	۳۴۱۷۸۶۵

www.ketab.ir

فلسفه اخلاق

www.ketab.ir

محمد فتحعلی خانی

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی

فلسفه اخلاق

مؤلف: محمد فتحعلی خانی

چاپ دوم (ویراست جدید): ۱۳۹۲ش / ۱۴۳۵ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)

• چاپ: نارنجستان • قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال • شمارگان: ۳۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

- قم چهارراه شهدا، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نیش کوچه ۱۸، تلفکس: ۰۲۵-۳۷۸۳۹۳۰۵۹
- قزوین، بلوار محمدامین، سعراة سالاریه، تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۴۶
- تهران، خیابان انقلاب، بین خیابان وصال شیرازی و قدس، نیش کوچه اسکو، پلاک ۱۰۰۳، تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۸۹۲۰
- مشهد، خیابان امام، پلاک ۱۱، خیابان دانش شرقی، بین دانش ۱۵ و ۱۷، تلفن: ۰۵۱-۸۵۲۳۰۵۹

pub.miu.ac.ir miu@pub.miu.ac.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید اثر یاری رساندند.

• مدیر انتشارات: محمدسعید پناهی	• ناظر گرافیک: مسعود مهدوی	• صفحه‌آرا: محمد خسروبیگی
• معاونت تولید: تورج روحانی	• ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی	• ویراستار: جواد چناری
• ناظر تولید: جعفر قاسمی ابهری	• آماده‌ساز: علی اکبری	• نمونه‌خوان: محمد خسروبیگی
• ناظر فنی: محمدباقر شکری		

سخن ناشر

تحولات اجتماعی و مقتضیات نوپدید دانش‌ها و پدید آمدن دانش‌های نو، نیازهایی را به وجود آورده که پاسخ‌گویی به آن، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت چهره‌های متخصص را ضروری می‌نماید. از این رو کتاب‌های آموزشی نیز باید با توجه به این دگرگونی‌ها، آلیف شود.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان، این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

از طرفی بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی را در پی دارد.

در این بستر، حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی اند. «جامعة المصطفیٰ ﷺ العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

«مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ» با قدردانی و سپاس از فاضل ارجمند جناب آقای محمد فتحعلی خانی مؤلف کتاب فلسفه اخلاق و تمام عزیزانی که در تولید این اثر عمیاری و همفکری داشته‌اند، آن را به جویندگان فرهنگ و اندیشه ناب اسلامی تقدیم می‌کند.

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ

www.ketab.ir

مقدمه پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

حقیقت‌مداری اصیل‌ترین و زیباترین راز هستی و حقیقت‌طلبی ماندگارترین و برترین گرایش دینی است.

داستان پر رمز و راز حقیقت‌جویی بشر، سرشار از هنرنمایی مؤمنان، مجاهدان و عالمانی است که با تمسک و پای‌بندی به حقیقت بی‌منتها، در مصاف بین حق و باطل، سربلندی و شرافت ذاتی حق را نمایان ساخته‌اند و در این میان، چه درخشندگی چشم‌نوازی در اسلام عزیز است که علم را به ذات خود، شرافتمند و فخیم دانسته و از باب تا محراب، کائنات را بحر علم و عالم و معلوم می‌نمایاند و در مکتب آن، جز اولوالعلم و راسخان در مسیر طلب دانش، کسی را توان دست‌یابی به گنجینه‌های حکمت نیست.

علم برخاسته از وجدان پاک و عقل سلیم، در پرتو انوار آسمانی وحی، هم به فرد کمال انسانی، عظمت روحی و رشد معنوی می‌بخشد و فکر، اندیشه و خیال او را به پرواز درمی‌آورد، و هم جامعه را سمت و سویی سعادت‌مندانه بخشیده و آن را به جامعه‌ای متمدن و پیشرو متحول می‌کند. بی‌توجهی یا کوتاه‌فکری است اگر فرد و جامعه‌ای به دنبال عزت، استقلال، هویت، امنیت، سعادت و سربلندی مادی و معنوی باشد، اما آن را در صراطی غیر از

حقیقت‌طلبی، علم‌اندوزی و حکمت‌مداری الهی طلب نمایند.

انقلاب سراسر نور اسلامی ایران که داعیه جهانی‌سازی کلمه الله و برپایی تمدن جهانی اسلام را داشته و فروپاشی و افول تمدن‌های پوشالی غرب و شرق را به نظاره نشسته است، با اندیشه فقهاتی در اداره حکومت و نظریه متری «ولایت فقیه»، طرازی از مسئولیت‌ها و مأموریت‌های حوزه‌های علمیه و روحانیت را عرضه نمود که امید و نشاط را نه تنها در شیعیان و مسلمانان، بلکه در دل تمامی آزادی‌خواهان و حق‌طلبان سراسر جهان زنده ساخت.

در این راستا، رهبر فرزانه انقلاب (مدظله) با عزمی مصمم و با تمامی توان، همچون پیر و مراد خود، یعنی کبیر علیه السلام، در صحنه حاضر شده و با تأکید بر اهمیت و فوریت این حرکت فراگیر و بزرگ، همه توانمندی‌ها و اراده‌ها را جهت تحقق جنبش نرم‌افزاری و نهضت تولید علم و تحول در علوم انسانی و نیز یافتن راه‌های میان‌بر و دانش‌افزا راهبری و رصد می‌کند.

جامعه المصطفی علیه السلام العالمیه، نمادی درخشان از این رسالت جهانی و همت بین‌المللی انقلاب اسلامی است که بار مسئولیت تربیت مجتهدان، عالمان، محققان، متخصصان، مدرسان، مبلغان، مترجمان، مربیان و مدیران پارسا، متعهد و زمان‌شناس را بر دوش داشته و با تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی و قرآنی و گسترش مبانی و معارف اسلامی، به نشر و ترویج اسلام ناب محمدی علیه السلام و معارف بلند و تابناک مکتب اهل بیت علیهم السلام جامه تحقق می‌پوشاند.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی علیه السلام نیز که مهم‌ترین و گسترده‌ترین مجموعه پژوهشی المصطفی علیه السلام است، بومی‌سازی و بازتولید اندیشه دینی معاصر، متناسب با نیازها و اقتضائات عرصه بین‌الملل، تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی، گشودن

فکری و معرفتی مخاطبان و تأمین و تدوین متون و منابع درسی و کمک‌درسی، به‌ویژه با رویکرد اسلامی‌سازی علوم و پشتیبانی علمی از فعالیت‌های سازمانی المصطفی ﷺ را از جمله مأموریت‌ها و تکالیف خود می‌داند.

اثر علمی پیش رو نیز به همت مؤلف محترم جناب آقای محمد فتحعلی‌خانی، در چارچوب اهداف و برنامه‌های پژوهشگاه و مبتنی بر نیازسنجی‌های صورت گرفته، تهیه و تدوین شده است.

در پایان لازم است ضمن ارج نهادن به تلاش‌های خالصانه مؤلف محترم، از کلیه دست‌اندرکاران محترم آماده‌سازی و انتشار این اثر ارزشمند، به‌ویژه همکاران محترم مرکز بین‌المللی نشر و ترجمه المصطفی ﷺ و همه عزیزانی که به نحوی در تدوین و انتشار آن نقش داشته‌اند، قدردانی و تشکر نماییم و از خداوند متعال برای ایشان و همه خادمان، به‌بلوغ و نشر مفاهیم و معارف دینی، آرزوی بهروزی، موفقیت و سعادت نماییم.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

فهرست

۱۳	۱. فلسفه اخلاق.....
۱۳	فلسفه چیست؟.....
۱۴	اخلاق چیست.....
۱۵	اخلاق فضیلت.....
۱۶	اخلاق وظیفه یا عمل.....
۱۶	فلسفه اخلاق چیست؟.....
۱۸	نسبت اخلاق هنجاری با علم اخلاق.....
۱۹	ارزش چیست؟.....
۲۰	مقصود از اخلاقی چیست؟.....
۲۲	نیت.....
۲۵	۲. فرااخلاق.....
۲۵	مفاهیم اخلاقی.....
۲۶	مفاهیم اخلاقی از دیدگاه فرااخلاق.....
۳۱	۳. دیدگاه‌های مختلف درباره مفاهیم اخلاقی.....
۳۱	نظریه‌های غیر توصیفی.....
۳۳	نظریه‌های توصیفی.....
۳۳	شهودگرایی.....
۳۷	تعریف‌گرایی.....
۳۸	توجیه احکام اخلاقی.....
۳۸	۱. مقدمه تاریخی.....

۳۹	۲. احکام اخلاقی و احکام غیر اخلاقی.....
۴۱	توجیه احکام.....
۴۱	۱. اخبار و انشاء.....
۴۲	۲. عینی و ذهنی.....
۴۳	توجیه پذیری احکام اخلاقی از دید نظریه های غیر توصیفی.....
۴۳	توجیه پذیری احکام اخلاقی از دید نظریه های توصیفی.....
۴۴	شهودگرایی و مسئله توجیه.....
۴۵	تعریف گرایی و مسئله توجیه.....
۴۸	نمونه ای از تعریف گرایی.....
۵۱	نسبیت در اخلاق.....
۵۳	۴. اخلاق هنجاری.....
۵۴	نظریات هنجاری درباره الزام اخلاقی.....
۵۴	نظریات غایت انگار.....
۵۷	نظریه هنجاری مورد قبول در راه الزام اخلاقی.....
۵۸	نظریات وظیفه گرا.....
۵۹	تعارض تکالیف.....
۶۰	نظریات هنجاری درباره ارزش اخلاقی.....
۶۳	منابع.....
۶۳	فارسی.....
۶۳	انگلیسی.....